

whisky. Een goede vondst is het telkens opgooien en met de mond weer opvangen van de pillen. Het gewone gebaar wordt vervangen door een huppelpasje, gevolgd door een spelletje met een zekere moeilijkheidsgraad. De pil, die zijn verbijstering moet verhullen, wordt zelf verhuuld met een lichtzinnig gebaar, maar uit de beheerste opvangtechniek valt af te leiden, dat ook dat alweer een ritueel, een traukje geworden is. Ook probeert hij zijn dagen met langslapen in te korten. Tegen de middag gaat Hij dan met een enorme tas de stad in om boodschappen te doen: "uit de gevangenis van het huis / stapte hij nu / in de gevangenis van de straat." De scène is nu verlaten en via de geluidsband doet Hij ons verder het relaas van zijn tocht. (Straat, apotheek, postkantoor, groenteman, tabakswinkel...)

Jandl, die tevens als auteur van hoorspelen een reputatie opgebouwd heeft, levert hier meer dan een staaltje van zijn kunnen op dit terrein. Het fragment functioneert gewoon in het stuk. De onzichtbare blijft wezenlijk aanwezig en laadt het dramatisch gebeuren verder auditief op. De visuele aandacht verscherpt weer met de naderende stappen op de trap. Als de deur opengaat, zien we een man, die bijna bezwijkt onder zijn tas. Hij haalt zelf zijn paard van Troje binnen. Dat beeld. Puur theater.

Dat Jandl beslist structuurgevoeliger is, dan hij ons wil doen geloven, blijkt nog maar eens uit de functionaliteit van de daaropvolgende handeling, namelijk het uitpakken. Deze wordt beperkt tot het afwickelen van de post. Het was beslist een goed idee, uit het grillig en onverschillig selecteren, een handeling op te bouwen, waarbij het stijlvol verwijderen van touwtjes, plakband en verpakking primeert boven de ingesloten boodschap. Maar post heeft te maken met "geschreven" signalen van de buitenwereld (i.c. zelfs boeken) en hiermede

is een brug geslagen naar zijn eigen papieren wereld. Net als je je gaat afvragen, of de cirkel van zijn dagelijkse sleur hiermee rond is, maakt Hij tabula rasa en verschijnt het witte blad van het "beginnen" als de eerste dageraad, waarin de geest met de materie (waaronder ook de schrijfattributen) duelleert.

In het daaropvolgend gesprek met de vriendin (Devos' reiskoffer voor Istanboel achter de coulissen sorteert blijkbaar het passend effect), maakt Jandl in feite zijn eigen bedoelingen met het stuk duidelijker. In tegenstelling tot haar, die schrijft vanuit de stelling dat ze honderdvijftig jaar zal worden, waardoor verleden en toekomst in het werk overal het zijn stabiliseert, streeft hij alleen maar een begin na, waarin alles reeds besloten moet liggen. Het (perfecte) getal drie is hem daarbij een hulpmiddel. Zo is elke drieregelige strofe op zichzelf een begin, zonder dat Hij daarbij aan een onwrikbaar geheel moet denken en "waarbij de conjunctivus evenals / de derde persoon / hetzelfde teweeg bracht // namelijk objectivering / relativisering / en het verbreken van de illusie," maar dan zodanig, dat die illusie, "die uit de taal van het stuk / zo volkomen verdreven was / via het zichtbare weer in het stuk binnenkwam." (Wittgenstein blijft zijn stempel op de Oostenrijkse toneel-auteurs drukken.)

In de zesde scène bereikt de theatralisering van het verwoorde een nieuwe climax: de derde persoon maakt zowaar zijn entree. Eens te meer blijkt hier de tekst à fond begrepen. Dit personage "uit den vreemde" is slechts een stralende verpakking rond niets substantieels. Het voegt niets aan de situatie toe, maar komt ze integendeel uitvreten. Het praat niet ter zake doend en propt zich vol knäckebroodjes, of: het systeempje van de auteur holt alweer zichzelf uit.

Als iedereen weg is, herhaalt zich

het ritueel van het slapen gaan. De suggestie van de zelfmoord (het nemen van een niet voorgeschreven overdosis slaappillen, het tussen hoofd en tenen opspannen van de witte deken) is een frappante interpretatie. "Dat hij zich in bed legde / de deken over zich heen trekke / de ogen sluitte." Ook voor de al eerder in het stuk gedoodverfde toeschouwer, die inmiddels alweer met het ongewone taalgebruik vertrouwd geraakt is, valt er verder niets meer te verwachten.

Hedwig Verlinde

UIT DEN VREEMDE

auteur: Ernst Jandl; vertaling: Hanna Oberman; regie: Horst Mentzel; regie-assistentie: Greet Rouffaer; klankmontage: Luc Vierendeels; decor: Leo Hubrecht; spelers: Ingrid De Vos, Eddy Vereycken, Herman Verschelden; productieleiding: Robrecht De Spiegelaere.

HTP Brussel

Anatomie

De evolutie van het HTP is opmerkelijk. Voor enige tijd nog de groep die op de meest interessante manier aan eigentijds theater bouwde, spelbreker ook in een zelfgenoegzaam theaterland, heeft het zich nu, bewust, in een gemarginaliseerde positie gewerkt. Het is geworden tot een salontheatertje voor een klein groepje vrienden en bekenden; men kiest voor de intimiteit van de familiekring i.p.v. het gevecht met de buitenwacht. Men heeft ook geen zin meer om een productie lang op het programma te houden, het creatieproces is immers avontuurlijker dan de confrontatie met het publiek. Anatomie heeft welgeteld zes keer gespeeld, vier keer in Leuven, twee maal in Brussel. De voorstellingen waren ook telkens erg verschillend: ernstiger in Leuven, luchtiger in Brussel. Hieronder volgen indrukken van de verschillende voorstellingen. Op de datum kan u controleren of u hetzelfde of een ander stuk gezien heeft.

Van zijn kant laat het HTP in een persmededeling weten dat het uit "het vacuum van de marge wil" met "een niet mis te verstane en niet weg te cijferen middelgrote voorstelling". Die zal *Kleur is alles* heten, een komedie over de atoombom en iemand die een schilderij wil maken, geschreven door Jan Decorte.

Leuven, 3 oktober.

Zonder veel ruchtbaarheid loopt *Anatomie* in Leuven. Er werd geen reclame gemaakt, er zijn geen affiches, geen programmaboekjes. Wil men de weg naar de Vlamingenstraat vinden, moet men over veel goodwill en een goede oriëntatie beschikken.

Langsheen een aantal tentoongestelde reuze objecten uit *Mythologie* bereik je de zaal met daarin een arm decor van ribkarton en houten planken in natuurkleur. Waar in *Mythologie* de kleurentonaliteiten zo dominerend waren, in *Scènes/Sprookjes* een ongelooflijke rommel heerste, kijk je nu op een uitgezuiverde vormgeving: wat onhandige zuilen, rijstpapieren constructies, rechts zit de geluidsman ook achter een rol ribkarton. Een andere reep loopt dwars over de toeschouwertribune, met daarop zwarte afdrucken van voetstappen. Ze komen uit bij een figuur, eveneens in het zwart. Nog andere mensen komen af en aan in eerdere kostuums en de voetzolen zwart. Zij citeren teksten, daarbij verschuilen ze hun gezichten achter een stel grappige naieve maskers.

In dit strakke ritueel wordt af en toe een zijsprong getolereerd: twee dansende vrouwen, en een snotterend slachtoffer van een in de rode verf gezette verkrachting. Het zijn momenten waarop Decorte de kwaliteit van de saxofoonscène in *King Lear* evenaart.

Ik vind *Anatomie* geen grote kunst, maar heb af en toe toch erg genoten. De bloeddorstige tekstkeuze zit daar voor iets tussen: het voyeurisme van de misdaad is aantrekkelijk. Men gaat daar op een erg naieve wijze mee om: kinderlijk, charmant, touchant.

L.V.d.D.

Brussel, 3 november.

Anatomie is gebaseerd op *Titus Andronicus*. Uit de tekst werden de meest essentiële fragmenten gelicht. Een letterlijke lezing van de tekst, door zijn eigen klemtonen gevisualiseerd, verwijst naar de eerste periode van het HTP-repertoire. Door de fragmentkeuze is echter niet het verhalende element hoofdzaak, dan wel de sfeer, een beklemmend, wreed-aardige en uiterst perverse sfeer. De met zorg uitgezochte schoonheid van de ruimte schept een behaaglijk gevoel. Dit decor is een kunstwerk. Zuivere esthetiek en dagelijkse voorwerpen wedijveren met mekaar en vullen mekaar aan. Een groot wit zeil, een verloren gelopen griaffekop, een rode band, een gietijzeren waskom, veel wit licht. Door zeer gewone dingen wordt een elitaire omgeving gecreëerd. De verschillende rollen worden door meerdere mensen gespeeld. Neuriënd en cynisch mompelend debiteren ze hun tekst, haastig lopen ze de scène op en af. De maskers die ze af en toe dragen relativeren de hele situatie en maken hen weer tot een soort poppen,

Uit den Vreemde (Malpertuis)

